

14/02/2011

לכבוד
אמנון בן עמי
יו"ר המועצה הארצית לתכנון ולבניה
משרד הפנים
רח' קפלן 2 - ירושלים

הנדון: התנגדות לתיקון 74 לתכנית מתאר מחוזית תמ"מ/4/14 - סעיף 9.6

- המתנגדים

1. מר איציק קריספל, תושב אופקים
2. דר' ברוך שטל, תושב ירוחם
3. גב' חני בריגע-זרזינסקי, תושבת ירוחם
4. גב' שקמה דורון, תושבת ירוחם
5. מר אבינעם דורון, תושב ירוחם
6. גב' רחל קנול, תושבת ירוחם
7. מר אורי ליברטי, תושב ירוחם
8. גב' שלומית פלינט, תושבת ירוחם
9. דר' בתיה רווד, תושבת ערד
10. מר דב פוניו, תושב ערד
11. עמותת **בִּמְקוֹם - מתכננים למען זכויות תכנון**

מתנגדים 1 עד 10 הינם תושבים במספר ישובים בנגב, פעילים חברתיים במסגרות שונות בישובי מגוריהם או במסגרות אזריות, אשר מעוניינים ופועלים בקידומו של כל האזור באופן שוויוני לטובת כלל קבוצות האוכלוסייה המתגוררות בו. המתנגדים רואים במעבר של בסיסי צבא לנגב הזדמנות כדי ליצור מוקדי פיתוח חדשים שיתרמו ליצירת מקורות תעסוקה חדשים, להגדלת ההכנסות ממיסים לרשויות המקומיות ולהגעה של אוכלוסייה חדשה אל הישובים הקיימים כדי לחזק אותם.

מתנגדת מס' 11, עמותת **בִּמְקוֹם - מתכננים למען זכויות תכנון**, הינה עמותה אשר הוקמה בשנת 1999 על ידי קבוצה של מתכננים/ות ואדריכלים/ות, ששמו להם למטרה לחזק את הקשר בין זכויות אדם ומערכות התכנון במדינת ישראל. עמותת **בִּמְקוֹם** היא גוף מקצועי המקדם הליכי תכנון ומגמות תכנוניות לטובת הקהילה אשר פועלת עם ולטובת אוכלוסיות וקהילות הנתונות בעמדת נחיתות מקצועית, כלכלית או אזרחית. **בִּמְקוֹם** פעילה ברחבי הארץ ומייצגת בעמדתה אינטרס ציבורי למען שקיפות בהליכי התכנון והקצאת משאבים הוגנת ושוויונית בין כל קבוצות האוכלוסייה בתחומי התכנון והפיתוח. במהלך 12 שנות פעילותה, עומדת הקהילה הבדואית בנגב במרכז עשייתה במטרה לקדם את

ההכרה בכפרים הבלתי מוכרים ולהתאים את התכנון המרחבי לצורכי הקהילה. עמותת **במקום** מוכרת כגוף מקצועי ציבורי הרשאי להגיש התנגדויות לפי סעיף 100 (3) לחוק התכנון והבניה (התשכ"ה-1965).

תאור התכנית המוצעת

במסגרת מעבר צה"ל לנגב, מתוכננת הקמתו של בסיס צבאי חדש בשם "קריית המודיעין" באזור 'ליקית', במרחב שבין באר שבע, לקיה, אום בטיין ועומר, בהמשך להרחבה המתוכננת של אזור התעשייה של עומר. מטרת הבסיס החדש היא לאכלס את המחנות השונים של חיל המודיעין הנמצאים היום במרכז הארץ, במסגרת המהלך של מעבר מחנות צבא ממרכזי האוכלוסין באזור המרכז לאזורי הפריפריה בדרום. כפי שנאמר בדיון שהתקיים בתאריך 01/06/2010 במלאית המועצה הארצית על ידי מנכ"ל משרד הפנים דאז, אין מחלוקת על חשיבותה של קריית המודיעין כפרויקט לאומי¹.

אמנם, תיקון 74 לתכנית המתאר המחוזית התקפה, תמ"מ/14/4, אינה מפרטת את מיקומה המדויק של קריית המודיעין, את שטחה או את היקף הבינוי הצפוי בתחומה. את המידע החסר בהקשר זה ניתן ללמוד מתוך מסמכי תכנית מפורטת מס' דר/7/מבט/102 "קריית המודיעין של צה"ל", אשר מקודמת מאז חודש פברואר 2009 ובעיקר בשנה האחרונה במוסדות התכנון², במקביל לקידומו של תיקון 74 הנדון. ממסמכי התכנית המפורטת, עולה כי השטח הכולל של קריית המודיעין הינו כ-5,070 דונם; כ-40% בתחום השיפוט של המועצה מקומית עומר וכ-60% בתחום השיפוט של המועצה אזורית בני שמעון. השטח המיועד למחנה צבאי עצמו הינו כ-2,430 דונם והיקף הבנייה יכול להגיע ליותר מ-600,000 מ"ר במבנים של עד 6 קומות.

תיקון 74 לתכנית המתאר המחוזית תמ"מ/14/4 פורסם לעיון והתנגדויות הציבור בעיתונות בין התאריכים 13/12/2010 עד 17/12/2010. לפיכך, המועד האחרון להגשת התנגדויות הינו 15/02/2011.

א. טענה מקדמית: הליך לא תקין בעת קבלת ההחלטה על הפקדת התכנית

למיטב הבנתנו, החלטת ההפקדה של התוכנית הנדונה התקבלה באופן לא תקין ולכן היא בטלה. כפי שנסיביר להלן, המועצה הארצית החליטה לפצל את תיקון 74 לתכנית המתאר המחוזית תמ"מ/14/4 כפי שזה גובש בלשכת התכנון המחוזית במחוז דרום בתאום עם מינהל התכנון, מבלי לקיים דיון ענייני בנושא ומתוך היענות לבקשתו של שר הפנים, בניגוד לסמכויותיו הקבועות בחוק. לכן על המועצה הארצית לקיים דיון חוזר ביחס לתיקון 74 לתכנית המתאר המחוזית תמ"מ/14/4 ולהפקידה מחדש, כאשר היא מתייחסת הן לתחום ההרחבה של הישוב לקייה, והן לאפשרות להקים מתקן בטחוני ברצועת השטח המוגדרת כ"שטח בעל חשיבות למטרופולין".

כל הטענות העקרוניות שבהמשך כתב ההתנגדות הן לחילופין ומטעמי זהירות בלבד.

¹ מתוך תמליל הדיון של מליאת המועצה הארצית מתאריך 01/06/2010.

² מוסדות התכנון קיימו זה מכבר מספר דיונים בתכנית המפורטת של "קריית המודיעין" בגרסאות השונות שלה: 23/02/2009 (ועדה מחוזית דרום, מליאת הוועדה); 07/04/2010 (ועדה מקומית לתכנון ולבנייה עומר); 07/06/2010 (ועדה מחוזית דרום, מליאת הוועדה); 09/08/2010 (ועדה מחוזית דרום, ועדת משנה נפתית); 21/12/2010 (מועצה ארצית, ולנת"ע).

1. החלטת הפקדה לא תקינה

בישיבתה מס' 522 מתאריך 01/06/2010 קיימה המועצה הארצית דיון בהפקדת תיקון 74 ל-תמ"מ/14/4, שהומלץ להפקדה על ידי הוועדה המחוזית דרום, ביוזמת מנהל התכנון. תכליתו של תיקון 74 במתכונתו המקורית, שעניינו שינוי ייעודי שטחים, היתה כפולה: לאפשר את הרחבת היישוב לקיה, ולאפשר את הקמתו של הבסיס הצבאי ליקית בתחום רצועת שטח המוגדרת כ"שטח בעל חשיבות למטרופולין" במסגרת תכנית המתאר המחוזית התקפה, תמ"מ/14/4, וגם במסגרת תכנית המתאר המחוזית החלקית למטרופולין בארבע המופקדות, תמ"מ/23/14/4 (ראו מפה 1).

בהקשר של הרחבת לקיה, הדיון במועצה הארצית היה המשכו של הליך תכנוני מסודר וממושך, בשיתוף ותיאום כל הגורמים המקצועיים, לרבות מנהל התכנון ולשכת התכנון המחוזית, ובהכוונת הולנת"ע. מזה קרוב לחמש שנים, החל מחודש מרץ 2006, מקודמת במסגרת התכנון תוכנית מתאר מקומית עם הוראות מפורטות שמספרה 504/02/7. עניינה של תכנית 504/02/7 הינה הרחבת היישוב לקיה לכיוון דרום מזרח בשטח כולל של כ-1,370 דונם לפיתוח מידי. לאור מצוקת הדיור וצרכי האוכלוסייה בלקיה, אין עוררין בדבר חשיבותה ונחיצותה של התוכנית, הכוללת פוטנציאל פיתוח של כ-2,250 יח"ד ובנוסף שטחי תעסוקה בהיקף של כ-140 דונם. תוכנית 504/02/7 עברה את כל השלבים הסטטוטוריים הדרושים, לרבות הפקדה ודיון בהתנגדויות, אישור ולקחש"פ, ואישור אחרון של הולנת"ע (הקלה בקווי בניין מכביש 6) בתאריך 08/12/2009. ואולם, אישורה של התוכנית דורש תיקון תכנית המתאר המחוזית התקפה תמ"מ/14/4, אשר אינה מאפשרת פיתוח למגורים בשטח המיועד להרחבה.

אמנם, במהלך שנת 2007 החלה הוועדה המחוזית דרום לקדם את תיקון 69 לתכנית המתאר המחוזית, שעניינו שינוי היעוד הנחוץ ברמה המחוזית לצורך אישורה של התוכנית המפורטת 504/02/7. אך בחודש ינואר 2008 הופסק קידומו של תיקון 69 בנימוק שתכנית המתאר למטרופולין בארבע, תמ"מ/23/14/4 המקודמת במקביל, מיתר את הצורך בתיקון 69 הייחודי ללקיה. כידוע, תוכנית המתאר למטרופולין בארבע נמצאת עדיין בהליכים, ולוח הזמנים עד לאישורה אינו ברור כלל. יודגש, כי התוכנית המפורטת 504/02/7 תואמת את התוכנית למטרופולין בארבע המופקדת.

הולנת"ע, כמו כל גורמי התכנון האחרים המעורבים בעניין, הכירה הן בחשיבות קידומה של תוכנית 504/02/7 להרחבת לקיה, אשר למעשה מוכנה לשלב הביצוע, והן בצורך למצוא פיתרון סטטוטורי המניח את הדעת לתיקון תכנית המתאר המחוזית באופן שיאפשר את קידומה. לכן, בדיון שקיימה בעניין תוכנית 504/02/7 בתאריך 08/12/2009 נאמר בהחלטה, כי:

"... מינהל התכנון יבחן אפשרות של אישור שטחים אלו לשטחי התוכנית המפורטת להרחבת לקיה בהליך מהיר ונפרד."

בעקבות החלטה זו של הולנת"ע, לשכת התכנון המחוזית במחוז דרום, בתיאום מלא עם מינהל התכנון, החליטה להוסיף את נושא הרחבת לקיה לתיקון מס' 74 לתכנית המתאר המחוזית, שעניינו הוספת שימושי קרקע ברצועה של "שטח בעל חשיבות למטרופולין" לצורך הקמת הבסיס הצבאי ליקית (קריית המודיעין). כך גובש תיקון 74 לתכנית המתאר המחוזית תמ"מ/14/4, אשר כלל שני סעיפים: הרחבת תחום הפיתוח המקומי של הישוב לקיה ואפשרות הקמת מתקן בטחוני ברצועה המוגדרת כ-"שטח בעל

חשיבות למטרופולין". יש לציין כי להבדיל מהאפשרות להקמת בסיס צבאי במקום, תחום ההרחבה של לקייה מוסכם על כל הגורמים ומוסדות התכנון ואף עבר מבחן ציבורי במסגרת הליך של התנגדויות.

בתאריך 15/03/2010 החליטה הוועדה המחוזית במחוז דרום להמליץ בפני המועצה הארצית על הפקדת תיקון 74 לתכנית המתאר המחוזית שכלל הן את הרחבת לקייה והן את האפשרות להקים את הבסיס הצבאי. מבחינה של נהלי עבודה של מוסדות התכנון, מדובר בתכנית אחת ובה שני מרכיבים.

תיקון 74 ל-תמ"מ/4/14, על שני מרכיביו: הבסיס הצבאי והרחבת תחום הפיתוח של לקייה, הובא לדיון במליאת המועצה הארצית בישיבתה מס' 522 בתאריך 01/06/2010, לשם החלטה על הפקדה בהתאם להמלצת הוועדה המחוזית דרום ועמדתם המקצועית של מינהל התכנון, לשכת התכנון המחוזית ויתר הגורמים המקצועיים המעורבים בעניין.

אולם, כאשר הגיעה המועצה לדיון בתיקון 74, הודיע יו"ר המועצה דאז כי שר הפנים "מבקש לבחון שנית את נושא הרחבת לקייה" ולכן "יעוכב הדיון" בתוכנית בכל הקשור ללקייה, ואילו ההפקדה תתייחס רק לעניינים הקשורים בבסיס הצבאי. כפי שהדברים משתקפים בתמליל הדיון, הצגת הבקשה נעשתה בחטף, ללא מתן הסברים על משמעות ההחלטה מבחינה מהותית ומבחינה פרוצדוראלית, ובאופן שלהבנתנו חברי המועצה הארצית לא יכלו להבין מה הן ההשלכות של פיצול התכנית. אנו אף סבורים כי בקשה זו של השר חורגת מהסמכות המוקנית לו בהתאם לסעיף 109 בחוק התכנון והבנייה.

פרוטוקול ההחלטה של המועצה הארצית מאותו דיון אינו משקף באופן מלא את הליך הדיון עצמו, אך בכל מקרה נרשם בו כדלקמן:

"מר גבריאל מימון ציין, כי תכנית המתאר המחוזית כוללת גם את נושא הרחבת הישוב לקייה. שר הפנים ביקש כי טרם דיון בנושא הרחבת לקייה תקיים אצלו ישיבה בנושא. לישיבה יזומנו נציגי משב"ש, המחוז והרשות המקומית. על כן אנו דנים כיום רק בנושא קידום התכנון של קריית המודיעין". [ההדגשות לא במקור]

לאחר דברים לקוניים אלה, שלכאורה הינם אלא 'הודעה טכנית' על עיכוב דיון עד לקבלת עמדת שר הפנים, קיבלה המועצה הארצית פה-אחד (בהסתייגות של אחת החברות בלבד) החלטה לקדם רק את ההוראות המתייחסות לבסיס הצבאי, ובלשון ההחלטה:

"בהמשך להודעת יו"ר המועצה הארצית, מאשרת המועצה הארצית כי תמ"מ/4/14/74 תכלול רק את ההוראות המתייחסות לקריית המודיעין".

כך, בהודעה טכנית של עיכוב דיון לשם קבלת עמדת השר, נמחק מתיקון 74 לתוכנית המתאר המחוזית התקפה, תמ"מ/4/14, אחד משני המרכיבים שלה, מבלי שהתקיים דיון או נתנה הנמקה סבירה. ספק האם חברי המועצה הארצית בכלל הבינו, שלמעשה חלק זה של התוכנית "נמחק" כלא היה.

2. עיכוב התכנית להרחבת לקייה

תיקון 74 לתוכנית המתאר המחוזית למחוז דרום, תמ"מ/4/14, אשר כולל רק את המרכיב של קריית המודיעין, הופקד לעיון והתנגדויות הציבור במהלך חודש ספטמבר 2010. בשל טעות בהודעת ההפקדה נוצר צורך בהפקדה מחודשת, אשר פורסמה בעיתונים במחצית חודש דצמבר 2010. למרות שהיתה הזדמנות לקיים דיון חוזר במליאת המועצה הארצית בו ניתן היה להציג את עמדת השר המובטחת,

הדבר לא קרה. המשמעות לכך הינה כי המועצה הארצית לא "ערכה דיון" כדי לאפשר לשר הפנים להביע את עמדתו בנושא, אלא קיבלה החלטה מהותית על אי קבלת המלצת הוועדה המחוזית, ועל אי הפקדת התיקון בכל הנוגע להרחבת לקיה, מבלי לקיים דיון תכנוני וענייני בנושא.

כיוון שתכנית המתאר המחוזית עם תיקון 74 לטובת קריית המודיעין בלבד כבר הופקדה לעיון והתנגדויות הציבור במהלך חודש דצמבר 2010, ייתכן כי מבחינת נהלים וסדרי דיון בתכניות במוסדות התכנון, משמעות ההחלטה של המועצה הארצית מתאריך 01/06/2010 הינה החזרת הנושא של הרחבת לקיה לנקודת ההתחלה בוועדה המחוזית דרום, וכי ייתכן ויידרש הליך חדש לתיקון תכנית המתאר המחוזית התקפה, תמ"מ/14/4, לשם מתן אפשרות להרחיב את הישוב לקיה.

למרות שבמועד כתיבת התנגדות זאת חלפו מעל שמונה חודשים מאז ביקש שר הפנים לבחון את התכנית ביחס להרחבת לקיה, הליך זה טרם הסתיים. אמנם כבר במהלך חודש יוני 2010 התקיים דיון בנושא בראשות מנכ"ל משרד הפנים ויו"ר המועצה הארצית דאז, בהשתתפות ראש המועצה המקומית לקיה, מר ח'אלד אלסאנע, וגורמים נוספים, אבל לדיון זה לא היו תוצאות וככל הידוע הליך בחינתו של שר הפנים כלל לא התקיים. מאז התנהלה תכתובת מול המועצה הארצית ולשכת שר הפנים ללא הועיל, עד שבמהלך חודש ינואר 2011 תואמה פגישה בין שר הפנים לבין ראש המועצה המקומית לקיה לתאריך 13/02/2011. פגישה זאת בוטלה ברגע האחרון, כך שתכנית ההרחבה של לקיה ממשיכה להיות מסורבת אישור.

מדברים אלה עולה כי הפקדתו של תיקון 74 לתכנית המתאר המחוזית תמ"מ/14/4 לא היתה תקינה ויש לבטלה. מצד אחד, בקשתו של השר לבחון מחדש אחד ממרכיבי התכנית, הרחבת הישוב לקיה, חרגה מהסמכות המוקנית לו על פי החוק. מצד שני, היענות המועצה הארצית לבקשה זאת מבלי לקיים דיון ענייני בנושא ולקצוב את הבחינה בזמן; ומבלי לקיים בקרה אחר ההליך שנוצר בעקבות החלטת המליאה לאחר מכן, תוך מתן אפשרות לקדם תכנית שמעדיפה היבטים מסוימים על חשבון היבטים אחרים, הינה החלטה לא סבירה שמנוגדת להליכי תכנון תקינים.

ב. הנימוקים להתנגדות

1. בחינת המיקום

הליך המעבר של מחנות צה"ל לנגב על כלל ההבטים שלו, ובמיוחד מיקום היחידות המיועדות למעבר, מתבסס על תכנית שנהגה במערכת הביטחון מבלי לשתף את הציבור הרחב או את מערכת התכנון בפרטים שלה. זאת, מתוך הנחת היסוד כי מערכת הביטחון יודעת לאפיין היטב את הצרכים שלה ולמערכות האזרחיות השונות אין את הכלים לעשות כן³.

ייתכן כי גישה זאת נכונה כאשר מדובר בפריסת מתקני צבא בשעת חירום. אמנם, כאשר מדובר ברצון להגדיר שטחים רחבי היקף לשימושים צבאיים שאינם מהווים צורך מיידי הנובע מאילוצים בשעת חירום, מן הראוי לבחון את הדברים בהתאם לשיקולים ואמות מידה אזרחיים. הדרישה לעשות כן

³ ארז צפדיה, עמירם אורן, גיל יניב (2006) **דרמת ההדרמה: העברת מחנות צבא אל מטרופולין בארבע שנים מנקודת מבט אזרחית**, אוניברסיטת בן גוריון בשיתוף מכללת ספיר.

גוברת כאשר על מוסדות התכנון לתת את הדעת ביחס לשטחי קרקע רחבי היקף, שהם משאב יקר ערך ההולך ומתמעט.

קבלת עמדתה של מערכת הביטחון להעתיק מחנות צה"ל אל אזור מטרופולין בארבע שבע מבלי לבחון את התכנית על כל פרטיה, ללא הצגת חלופות מיקום, מצביע על חוסר אחריות מצד מוסדות התכנון המופקדים על ניהול נכון ומושכל של שימושי הקרקע השונים ברחבי המדינה. חובתה של מערכת התכנון לדרוש לבחון חלופות מיקום סבירות, ובכלל זה, מידת התאמתן של אותן חלופות לסביבה הפיזית והחברתית, והצרכים הקיימים במקום.

א) העדר בחינת חלופות מקרו

ככל הידוע לנו, לא התקיים הליך בחינת חלופות מקרו למיקום המוצע של קרית המודיעין. מן הראוי כי יוכן תסקיר השפעה על הסביבה והחברה, אשר יבחן חלופות ברמת המקרו בכל מרחב מטרופולין בארבע שבע, בטרם תתקבל המלצה אודות החלופה המועדפת. זאת, במיוחד, לאור פסק דין שניתן על ידי בית המשפט העליון בעניינו של כביש 9 (בג"צ מס' 9409/05) הקובע בין היתר שבחינת חלופות מקרו הינו חלק בלתי נפרד מתהליך אישורה של תכנית על פי חוק התכנון והבנייה⁴. בפסק הדין נאמר כי:

*"לעיתים יוליד התסקיר למסקנה כי יש להכניס בתכנית שינויים כאלה ואחרים, ולעיתים יכול התסקיר להוליד למסקנה כי אין לאשר את התכנית."*⁵

ובהמשך:

*"יש להבטיח שהתסקיר יוכל למלא את התפקיד המיועד לו במסגרת ההליך התכנוני ולא ישמש אך כעלה תאנה פורמאלי במסגרת הליכי אישור התכנית."*⁶

במילים אחרות, לדברי השופטים בעניינו של כביש 9, ההחלטה לאשר תכנית צריכה להתבסס על **תשתית עובדתית מלאה והולמת** לרבות בחינת חלופות מקרו והשפעותיהם על הסביבה והחברה. ברור, אם כן, שהעדר תסקיר חלופות, כפרק מתוך תסקיר השפעה נרחב יותר, יכול להיחשב כפגם מהותי ולא רק כפגם טכני. מטרתו של תסקיר השפעה, על הסביבה כמו גם על החברה, הינה למנוע חוסר התחשבות בצרכים סביבתיים וחברתיים תוך שהוא מנחה את עורכי התכנית ואת מוסדות התכנון להתחשב במגוון נושאים ומקנה להם את הכלים לבחון בין חלופות באופן מושכל.

בהתאם לכך, על מוסדות התכנון לבחון חלופות מיקום אשר מתייחסות, בין היתר, למיצוי עתודות קרקע שנמצאות כבר עתה בידי מערכת הביטחון. לדוגמא, הבסיס הצבאי "נבטים" שמדרום לישוב כסייפה, כולל שטח של כ-55,000 דונם שחלק גדול ממנו לא מנוצל בפועל. בנוסף, בתחום מטרופולין בארבע שבע ישנם אזורי תעשייה מיוחדים השמורים למערכת הביטחון שלא נוצלו כלל או לא נוצלו עד תום, כמו גם אתרי כרייה וחציבה רבים שקיימת לגביהם וויכוח אודות נחיצותם. תכנון מושכל, אשר נשען על עקרונות של פיתוח בר קיימא, יכול היה להצביע על האפשרות להגדיר סדרי עדיפויות באופן

⁴ פסק הדין ניתן בתאריך 24/10/2010 ע"י נשיאת בית המשפט העליון ד' ביניש והשופטות פרוקציה וארבל <http://www.adamteva.org.il/?CategoryID=322&ArticleID=1181&SearchParam=%D7%9B%D7%91%D7%99%D7%A9+9>

⁵ בג"צ מס' 9409/05, עמ' 12 בפסק הדין, ציטוט מפסק דין קודם לעניין כביש 551.

⁶ בג"צ מס' 9409/05, עמ' 15 בפסק הדין.

הקצאת אתרי הכרייה בכדי לאפשר תכנון של החציבה כך שהאתר יוכל לקלוט לאחר מכן שימושים עתידי שטח אחרים, כגון מתקנים צבאים.

חשוב לציין כי הנושא של בחינת חלופות למיקום שימושי קרקע שונים הינו חלק מהסמכויות והאחריות של מוסדות התכנון בכל הרמות. התכנית הנוכחית אינה עוסקת כאמור, בהקמתו של "מתקן ביטחוני" עליו חלות מגבלות של ביטחון שדה. עצם יעודו, אופיו, ואפילו זהות היחידות שאמורות לעבור אליו ממקום הצבתן במרכז הארץ, הינם ידיעת הכלל ופורסמו במחקרים רבים ובאמצעי התקשורת השונים. אילו היה מדובר במתקן בטחוני עליו חלים כללים של ביטחון שדה, התכנית היתה מגיעה לדיון ב-ולמ"ב מחוז דרום, בהתאם להוראות חוק התכנון והבניה (פרק ו). יתרה מכך, במאי 2009 אף פורסם נוהל חדש לטיפול בבקשות להקמת מתקנים בטחוניים. נוהל זה מציין שבמידה ומדובר "בבקשה הסותרת את המצב התכנוני התקף תתקיים בדיקת חלופות התואמות את המצב התכנוני או חלופות הכרוכות בסטייה קלה ממנו".⁷

ברגע שהתכנית נדונה באופן גלוי במערכת התכנון, אין בה שום דבר שונה מכל תכנית אחרת המבקשת להקים מתקן הנדסי או מוסד ציבורי עם מאפייני בניי גדולים במיוחד. לכן, השיקולים לבחירת המיקום המוצע חייבים להיות שקופים וניתנים למדידה בעזרת הכללים המקובלים במערכת התכנון, כגון התאמתו של התכנית לשימושי קרקע גובלים, לתכנון האזורי הכולל, והן השפעת התכנית על המרחב בו מוצע להקים את המתקן החדש, ובכלל זה השפעות חברתיות וכלכליות וכמובן הצגת חלופות ראויות שמאפשרות לקבל החלטה שקולה.

ב) השטח המוגדר כאזור "בעל חשיבות למטרופולין" הולך ומצטופף

יעוד הקרקע בשטח המוצע להקמתה של קרית המודיעין, אזור ליקית, מוגדר בתכנית המתאר המחוזית התקפה (תמ"מ/14/4) כאזור "בעל חשיבות למטרופולין". מהות התכנית נשואת התנגדות זו הינה לאפשר הקמה של מתקנים בטחוניים/מחנות צבא בתוך אותה רצועת שטח. בהתאם לכך, התכנית המופקדת דורשת לתקן את סעיף 9.6 בתכנית המתאר המחוזית האמורה כך שרשימת השימושים המותרים בשטח "בעל חשיבות למטרופולין" יכלול גם מתקנים בטחוניים/מחנות צבא. שימוש זה, אותו מבקשים להוסיף לרשימת השימושים המותרים, בולט בחוסר התאמתו לשאר השימושים, האזרחיים במהותם, אשר יש בהם בכדי לתרום לתפקוד המרחב המטרופוליני בכללותו: אחסנה ומחסני ערובה, מסחר סיטונאי ומסחר קמעוני עתידי שטח, תעשייה עתידית ידע, מוסדות ציבור, מתקני תשתית תקשורת ושינוע ומתקני תחבורה.

גם תכנית המתאר המחוזית החלקית למטרופולין באר שבע המופקדת (תמ"מ/14/4/23), חיזקה גישה זו הרואה חשיבות אזרחית לרצועת השטח באזור ליקית. הסעיף הקובע את התכליות המותרות (סעיף 6.11 לתכנית תמ"מ/14/4/23) מוסיף לרשימה המקורית של תמ"מ/14/4 גם את התכליות הבאות כתכליות התורמות לתפקוד המרחב המטרופוליני: שטח פתוח, תעשייה קלה ומלאכה. יתרה מזאת, נספח עיקרי מדיניות התכנון של תכנית מטרופולין באר שבע מקדישה פרק שלם לעיקרי תכניות הפיתוח

⁷ ראו מאמרו של ד"ר עמרים אורן: נוהל חדש לטיפול בבקשה להיתר הקמתו של מתקן ביטחוני <http://www.aepi.org.il/index2.php?id=78&lang=HEB>

במרחב המטרופוליני, בכלל זאת הצעות לקידום פרויקטים "בוני מטרופולין" ופרויקטים עסקיים-כלכליים בייזום ציבורי. אזור ליקית מתואר כדלקמן:

"יתד תעסוקה מטרופוליני מעורב – מוצע לבחון רעיון של עמק סיליקון מטרופוליני לאורך כביש 60 בציר באר שבע – צומת שוקת – מיתר. החוד של היתד – הקמפוס הראשי של אוניברסיטת בן גוריון בנגב ותחנת הרכבת בבאר שבע ...

*בהמשך לכיוון צפון-מזרח אזור התעסוקה והחינוך של עומר ובהמשכו אזור ליקית. ראש היתד הוא אזור התעסוקה שוקת, מחלף הכניסה הראשי לבאר שבע – צומת הדרכים 60/6 ותחנת רכבת עתידית."*⁸

הקמת קרית המודיעין בליקית, אם כן, לא תאפשר את פיתוחה של הרצועה האמורה כעמק סיליקון אזורי, לשימושם ולרווחתם של כל תושבי המטרופולין, ולו רק מפני שהיא תתפוס כמעט את כל השטח הנותר, כך שלמעשה תישאר רק פיסת קרקע קטנה לפיתוח עתידי (ראו מפה 2). רצועת השטח המוגדרת כבעלת "חשיבות למטרופולין" הולכת ומצטופפת כבר היום לפני שהוקמו בה ולו חלק קטן מהתכליות שיועדו לה. חודו של היתד, הקצה הדרום-מערבי שלו, מיועד להרחבת אזור התעשייה של עומר וראש היתד, הקצה הצפון-מזרחי, לשימושים הנרחבים של צומת שוקת. קריית המודיעין העתידית ממוקמת במרכז הרצועה ותופסת כמעט את כל השטח הנותר. ישנה גם יוזמה להקמת מנחת מטוסים בין אזור התעשייה של עומר והשטח המוצע להקמת קריית המודיעין, כך שבפועל רק פיסת קרקע קטנה מאוד, בין התוואי המתוכנן של כביש 6 לבין הדופן המזרחי של הבסיס המוצע, נותרת ריקה וברור שהיא לא תתאים לפיתוח עתיר שטח כלשהוא אלא תשאר מבוזבזת, זכר לעמק הסיליקון שלא יזכה לרקום עור וגידים ברצועת השטח.

שטחה של הרצועה "בעלת החשיבות למטרופולין" לפי תכנית מטרופולין באר שבע (תמ"מ 23/14/4) הינו **כ-12,930 דונם**. כפי שמפורט להלן, ישנם תכניות, מאושרות ומקודמות כאחד, אשר כבר היום ממלאות את השטח (ראו במקביל מפה 2):

- אזור תעשייה עומר (תכנית מס' 14/בת/20 והרחבה לפי תכנית מס' 39/100/02/14): **כ-1,840 דונם**;
- רצועת כביש 6 - תמ"א 2/21/א/31: **כ-600 דונם**;
- אזור תעשייה צומת שוקת - תכנית מס' 57/305/02/7: **כ-2,630 דונם**;
- יוזמה להקמת מנחת מצפון לאזור התעשייה של עומר: **כ-400 דונם**;
- יער לפי תמ"א 22: **כ-570 דונם**.

התמונה המצטיירת מראה שיותר מחצי משטח הרצועה "בעלת החשיבות למטרופולין" כבר תפוסה, אם בפועל ואם בתכנון, עוד לפני הקמת קריית המודיעין במקום. אם תקום הקריה, ייתפסו עוד **כ-4,000 דונם** כך שיוותרו רק כאלפיים דונם, אשר יותר ממחציתם הם שטחים שוליים, לא רציפים, שסביר להניח שיסופחו אם הזמן לאזורי התעשייה השונים ו/או ישרתו אותם. למעשה, רק שטח משולש קטן, המוזכר לעיל, בין כביש 6 לדופן המזרחי של קריית המודיעין המוצעת, נותר כחטיבת קרקע משמעותית לפיתוח. שטח זה, אשר חולש על כאלף דונם ונמצא בחלקו מחוץ לגבולות הרצועה, אינו יכול להכיל בתוכו את כל השימושים המוזכרים בהוראות התכניות המחוזיות ובנספחי המדיניות השונים.

⁸ עיקרי מדיניות התכנון של תמ"מ 23/14/4, פרק 6, תת-סעיף 6.4.3, עמ' 103.

כאמור, התכליות המותרות באזור ליקית, לפי הרשימה המקורית של התכנית המחוזית המאושרת כמו גם בתכנית החלקית למטרופולין באר שבע, הם שימושים מרכזיים עתירי שטח הדרושים לפיתוחו של מטרופולין באר שבע. ניתן להתווכח האם קריית המודיעין דרושה לפיתוחה של המטרופולין האם לאו, אך דבר אחד ברור - לשימושים המותרים ישנו מכנה משותף מובהק: הם כולם שימושים אזרחיים המיועדים לכלל תושבי המטרופולין. קריית המודיעין לעומת זאת, תשרת רק פלח אחד באוכלוסיית המטרופולין. לכן, מבחינה תכנונית, מן הראוי לשמר את אופייה האזרחי של רצועת הקרקע לאורך כביש 60 ולהימנע מהקמת בסיס צבאי במקום.

ג) העתקת הבעייה ממרכז הארץ לדרומה

המטרה המוצהרת העיקרית להדרמת בסיסי הצבא לנגב הינה פינוי בסיסי צבא קיימים מאזורים צפופים ומבוקשים במרכז הארץ. אך במבחן התוצאה, הקמתה של קריית המודיעין במרכז מטרופולין אחר, בסמיכות בלתי סבירה לעיר באר שבע, מעתיקה את הבעיה ממקום אחד למשנהו. כך, קריית המודיעין תמצא את עצמה בעתיד הלא רחוק שוב בלב ליבו של מטרופולין צפוף והמעבר למיקום המוצע יגרום להעתקת המחסור בעתודות קרקע לפיתוח מטרופוליני ממרכז הארץ אל הנגב. לפי שיטה זו, הפיתרון המוצע עבור בעיה מסוימת יוצרת את אותה הבעיה במקום חדש וייתכן שבעתיד שוב יעלה הצורך בהעתקת הבסיס.

הדגמנו בסעיף הקודם איך הרצועה עצמה מתמלאת. מפה מספר 2 מראה שגם מעבר לגבולות הרצועה עצמה, האזור כולו הולך ומצטופף עם שימושים רבים. במקרה של לקיה, בנוסף להרחבה המתוכננת (המעוכבת כאמור), יש גם פוטנציאל לפיתוח כפרי נוסף, בהתאם לתיקון 23 לתכנית המתאר המחוזית (תכנית מטרופולין באר שבע). גם לישובים הוותיקים הנוספים במרחב: חורה, עומר ומיתר; ישנו פוטנציאל לפיתוח פרברי/כפרי עתידי דומה. כמו-כן, תכנית המתאר המקומית החדשה של הישוב הוותיק תל-שבע נמצאת בשלב של הפקדה. תכנית זאת מנצלת את עתודת הקרקע האחרונה לפיתוח הישוב ממזרח לישוב הקיים.

בנוסף, בצמוד לקיבוץ כרמים, הנמצא בין כביש 60 לרצועת השטח השמורה עבור ההמשך של כביש 6 דרומה, אושרה בשנת 2003 תכנית להקמת ישוב חדש בשם כרמית. עבודות הפיתוח בישוב החלו לפני יותר משנה ולאחרונה אף הוחל בשיווק המגרשים במקום. ממול, במרחב שבין כביש 31, כביש 6 וכביש 31 שנמצא בשלבי תכנון מקדמיים, נמצא הישוב אל סיד אשר קיבל הכרה תכנונית בשנת 2000. עוד לפניו, בתחילת 1999, הישוב אום בטין, הנמצא ממערב לכביש 6, גם הוא הוכר באופן פורמאלי. כיום ישנם תכניות מתאר מקומיות מאושרות לשני הישובים הללו (התכנית של אל סיד אושרה בשנת 2009 ושל אום בטין בשנת 2007).

מבחינת תעשייה, בנוסף לאזור התעשייה של עומר שהוזכר מקודם, ישנה התכנית המאושרת להקמת אזור תעשייה בצומת שוקת בצד הצפוני של כביש 31, בצמוד לגבולותיה של הרצועה בעלת "חשיבות למטרופולין".

כך, האזור כולו מתמלא בפיתוח, קיים ועתידי, למגורים ולתעשייה. בהתאם לכך, ישנה גם פעילות רבה לפיתוח תשתיות כמתבטא ברשת הדרכים הענפה של דרכים קיימות ועתידיות ובקווי חשמל ודלק

החוצים את השטח ומגבילים את הפיתוח בצמוד להם. יתרה מכל זאת, ישנם גם לא מעט שטחים השמורים ליעור בהתאם לתמ"א 22.

התמונה הרחבה, אם כן, מראה בבירור שהשטח המסומן עבור קריית המודיעין נמצא בלב ליבו של מרכז מטרופולין מתפתח ומצטופף. כאמור, גם רצועת השטח המוגדרת כבעלת "חשיבות למטרופולין" ומיועדת עבור שימושים המשרתים את כלל תושבי המטרופולין הולכת ומצטופפת. על כן, הקמת קריית מודיעין במקום לא רק תשתק את הפעילות לפיתוח מרכז מטרופוליני פתוח לכל, אלא שהיא גם תגרום להעתקת הבעיה הקיימת במרכז הארץ אל מרכז מטרופולין באר שבע. בכך, מעבר קריית המודיעין לאזור ליקית כחלק מפרויקט ההדרמה של הצבא, אינה משיגה את מטרתה המוצהרת ופוגעת בפיתוח הנגב במקום לשרת אותו.

2. חלוקת משאבים במרחב

מבחינה חברתית וכלכלית, על התכנית המוצעת להתייחס להיבטים של התועלת המקומית והאזורית שפרויקט לאומי בסדר גודל כמו קריית המודיעין תייצר עבור הנגב בכלל והישובים הסמוכים אליה בפרט. לכן, על מוסדות התכנון לערוך בדיקה מקיפה, בטרם יאשרו את הקמתה של קריית המודיעין במיקומה המוצע.

כפי שיפורט להלן, הבדיקה חייבת לבחון מיקומים חלופיים לבסיס, תוך התייחסות להשפעות הצפויות מהקמתו לא רק על הסביבה, אלא בעיקר על החברה והכלכלה המקומיות. לשם כך יש לבחון היכן ניתן יהיה להפיק את הערך המוסף הגבוה ביותר מהתועלת החומרית והאנושית שתייצר הבסיס הצבאי החדש עבור האזור כולו, תוך התייחסות להכנסות צפויות מארנונה ואגרות שונות, צמצום האבטלה, קליטת תעשיות מתקדמות, עידוד הגירה חיובית של אוכלוסייה חדשה ועוד.

(ד) הון חומרי

כפי שצויין לעיל, ממסמכי התכנית המפורטת מס' דר/7/מבט/102 אשר מקודמת במוסדות התכנון במקביל לתכנית נשוא התנגדות זאת, עולה כי השטח הכולל של קריית המודיעין הינו כ-5,070 דונם; שמתחלקים כ-40% בתחום השיפוט של המועצה מקומית עומר, וכ-60% בתחום השיפוט של המועצה אזורית בני שמעון (ראו מפה 3).

באופן טבעי, רשויות מקומיות אלה עתידות ליהנות מהכנסות מארנונה ואגרות פיתוח שתשלם קריית המודיעין בהתאם לאופן חלוקת השטח בין שתיהן. בחודש ינואר 2010 נחתם הסכם לחלוקת הכנסות הצפויות מקריית המודיעין בין עיריית באר שבע לבין המועצה האזורית בני שמעון, דבר שמגדיל את מספר הרשויות שתתחלקנה בהכנסות מארנונה. אין חולק על החשיבות שתהיה לתשלומים אלה לקופתן של אותן רשויות מקומיות. לפי ההסכם, עריית באר שבע תקבל 70% ממסי הארנונה שתשלם "קריית המודיעין" עבור המבנים והשטחים שבתחום השיפוט של מועצה אזורית בני שמעון⁹.

⁹ מתוך רעיון עם סגן ראש העיר באר שבע, מר טל אלעל (31/01/2011). ראו הודעת דובר מועצה אזורית בני שמעון מחודש ינואר 2010 : <http://bns.org.il/he-IL/154/1081>.

אנו סבורים כי בבואם להחליט על המיקום הראוי של קריית המודיעין, על מוסדות התכנון לבחון, בין היתר, גם את הנחיצות של באר שבע, בני שמעון ועומר להכנסות נוספות מארנונה לעומת רשויות מקומיות אחרות במרחב מטרופולין באר שבע. הנתונים המפורטים בהמשך (ראו נספח א' - נתוני אוכלוסייה ותקציב ברשויות המקומיות במטרופולין באר שבע לשנת 2008), מלמדים כי עיריית באר שבע ומועצה מקומית עומר נמצאות בין הרשויות המקומיות עם היקף הכנסות לנפש ממסי ארנונה מבין הגבוהים בקרב הישובים בעלי אופי עירוני-פרברי עם אוכלוסייה יהודית: 2,264 עד 3,364 ₪ לנפש בהתאמה לעומת 770 עד 870 ₪ לנפש בנתיבות, שדרות ואופקים או 1,450 עד 1,720 ₪ לנפש בדימונה, ערד וירוחם. כאשר בוחנים גם את ההכנסות לנפש של הרשויות המקומיות הבדואיות מתגלה תמונה עגומה עוד יותר, היות והכנסות של רשויות אלה נעות בין 50 ל-150 ₪ לנפש בלבד. יצוין כי בקרב המועצות האזוריות במטרופולין באר שבע, בני שמעון הינה אחת המועצות עם הכנסה לנפש נמוכה יחסית ממסי ארנונה (1,741 ₪ לנפש) לעומת מועצות אזוריות כמו רמת נגב (6,610 ₪ לנפש) או תמר (31,013 ₪ לנפש)¹⁰.

הצד השני של נתוני הארנונה הינה חלקה של המדינה בתקציביהן של הרשויות המקומיות, כפי שזה משתקף בהיקף "המענק הכללי" לנפש המועבר מאוצר המדינה. המענק הכללי שמועבר למועצה מקומית עומר ולעיריית באר שבע הינו מבין הנמוכים בקרב כלל הרשויות המקומיות: 17 עד 35 ₪ לנפש לעומת 1,045 עד 2,140 ₪ לנפש ברשויות אחרות עם אוכלוסייה יהודית. למרות ההכנסות הנמוכות ממסי ארנונה בכל קנה מידה, הרשויות המקומיות הבדואיות מקבלות מענק כללי לנפש נמוך יותר, אשר נע בין 530 ל-1,430 ₪ לנפש. למועצה אזורית בני שמעון מענק כללי נמוך באופן יחסי למועצות אזוריות אחרות: 680 ₪ לנפש לעומת 1,290 עד 1,830 ₪ לנפש בשער הנגב, אשכול ושדות נגב.

השוואה בין הרשויות המקומיות השונות במרחב של מטרופולין באר שבע, בהתייחס לשני מדדים אלה, מביאה למסקנה כי הישובים באר שבע ועומר אינם זקוקים לתוספת ההכנסה הצפויה בעקבות הקמתה של קריית המודיעין. לעומתן, הרשויות המקומיות היהודיות שבשולי המטרופולין כמו ירוחם, דימונה, ערד, אופקים או נתיבות; והרשויות המקומיות הבדואיות בכלל, זקוקות באופן משמעותי לתוספת של מקורות הכנסה עצמאית לתקציביהן הדלים.

הפניית ההכנסות מתשלומי ארנונה הצפויים מקריית המודיעין, המוגדר כאמור כ"פרוייקט לאומי", לרשויות מקומיות חלשות, עשוי לשפר לא רק את מעמדן של אותן רשויות מקומיות לטווח הארוך, אלא שגם עשוי להביא לחיסכון ניכר בתקציב המדינה המועבר במסגרת של מענק כללי לרשויות המקומיות. היות והמדינה תשלם בכל מקרה, באמצעות משרד הביטחון, את הארנונה לרשות המקומית בה תוקם הקרייה החדשה, אם אותה ארנונה תגיע לאחת או יותר מבין הרשויות בהן ישנו היום מענק כללי גבוה, צפוי חיסכון לאוצר המדינה בהיקף המענק הכללי לאותן רשויות מקומיות.

ה) הון אנושי

מעבר להכנסות הכספיות הצפויות להגיע לקופתן של באר שבע, עומר ובני שמעון, ישנו היבט נוסף שמן הראוי כי מוסדות התכנון יתייחסו אליו כאשר בוחנים את המיקום הראוי להקמתו של פרויקט לאומי

¹⁰ ההכנסות הנמוכות במיוחד והמענק הכללי הגבוהה של המועצה אזורית אבו בסמה נובעים הן ממצבה החברתי-כלכלי של האוכלוסייה הבדואית המתגוררת בישובים שזה עתה קיבלו הכרה על ידי המדינה, והן לעובדה כי מדובר ברשות מקומית בהקמה אשר נהנית מתמיכה ממשלתית רחבה לצורך קידום התשתיות הנדרשות בכל התחומי החיים בישובים שבתחומה.

כגון "קריית המודיעין של צה"ל". לדבריה של ראש מינהלת המעבר של חיל המודיעין לנגב, אל"מ רותי שוהם, המעבר של חיל המודיעין יביא לנגב גם משאב יקר של אוכלוסייה חדשה¹¹:

"שלא כמו בסיס ההדרכה, קריית המודיעין תטביע חותם חברתי וכלכלי על הנגב. אנשי היחידות הטכנולוגיות לא יגורו במחנה: הם ינהלו את חייהם בקרב האוכלוסייה ... הם יהיו מעורבים, הם ידרשו רמה נאותה של חינוך, בריאות, תשתיות, תעסוקה ... הם יצרכו תרבות, בילוי, נופש."

...

"... מול עלות הקמת הקרייה צריך לחשב את התועלת ממעבר של אלפי אנשי טכנולוגיה, מן המבריקים בארץ, לנגב."

במילים אחרות, יחד עם קריית המודיעין עשוי להגיע לנגב הון אנושי חסר תקדים. המיקום המוצע בתכנית הנדונה עבור קריית המודיעין ישאיר את ההון האנושי דווקא בישובים החזקים, כגון עומר, מיתר או להבים, הממוקמים בקרבתה המיידית של הקרייה. ישובים אלה הינם מבין החזקים בארץ בכלל, והחזקים בנגב מבחינה חברתית-כלכלית בפרט. כפי שניתן לראות בנספח א', מיתר, להבים ועומר מדורגים באשכולות 9 ו-10 בסולם החברתי-כלכלי שמפרסמת הלמ"ס, בדירוג 190, 193 ו-195 בהתאמה מתוך סך של 197 עיריות ומועצות מקומיות¹².

מסמכי המדיניות של תכנית מטרופולין באר שבע, וגם תכניות ממשלתיות אחרות כגון "דרומה", מזכירים לא פעם את הצורך לעודד את המעבר של אוכלוסייה חדשה אל הנגב כדי "לחזק" את האוכלוסייה הקיימת, לייצר מקורות תעסוקה, לפתח מערכות חינוך מתקדמות, ליצור תשתית תרבותית ועוד. הקמתה של קריית המודיעין בנגב מהווה הזדמנות נדירה להגשים מטרות אלה, ולכן חשוב לבחון בקפידה את המיקום הראוי ביותר עבורה. שיקולי המיקום צריכים להתייחס לא רק למאפייני השטח הדרוש, ההשפעה על הסביבה או הנגישות התחבורתית, אלא גם, ואולי אף בעיקר, לתרומה שהאוכלוסייה החדשה תביא למיקומה במרחב.

סביר להניח כי הקמתה של קריית המודיעין במיקומה המוצע תטיב עם הישוב עומר, מולו היא ממוקמת, או עם ישובים הנמצאים במרחק נסיעה קצר כמו מיתר ולהבים, או עם ישובים חדשים הנמצאים בהליכי הקמה כמו כרמית, או בהליכי תכנון כגון חירן או יתיר. המיקום המוצע עבור קריית המודיעין יאפשר לישובים אלה ליהנות באופן ישיר מהמעבר של האוכלוסייה החדשה של משפחות משרתי הקבע, הצפויה להגיע אליהם. זאת, למרות שהם אינם זקוקים, כפי שראינו, למשאבים האנושיים, החברתיים והכלכליים שפרויקט לאומי דוגמת קריית המודיעין עשוי להביא לנגב כדי לבסס או לשפר את מעמדם.

למיטב הבנתנו, אין סיבה תכנונית אשר מצדיקה את החלטתה של המדינה למקם את קריית המודיעין של צה"ל במיקום המוצע. מאחר שקיימת הסכמה לכך שמדובר בפרויקט לאומי, אין סיבה תכנונית אשר מצדיקה את המשך הריכוז של משאבים בגלעין של מטרופולין באר שבע, ההולך ומתבסס. בטווח הזמן המידי, מן הראוי כי המדינה תשקיע את המשאבים הנדרשים להקמתה של קריית המודיעין ברמה הנקודתית, ובפיתוח של תשתיות ברמה האזורית, במוקדים שאינם בהכרח במרכז המטרופולין.

¹¹ מתוך כתבתו של סבר פלוצקר "האם נאבד את הנגב?", *ידיעות אחרונות*, מוסף ממון, 28.01.2011.

¹² הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה: "אפיון רשויות מקומיות וסיווגן לפי הרמה החברתית-כלכלית לש האוכלוסייה בשנת 2006" [http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa=200924244]

בטווח הזמן הארוך, מן הראוי שתהיה חשיבה רחבה יותר ביחס לתועלות הכלכליות והחברתיות הצפויות למרחב כולו בעקבות הכנסות מארנונה מצד אחד וגידול האוכלוסייה מצד שני.

אנו סבורים כי בין שלל השיקולים התכנוניים, יש להתייחס גם לאופן הקצאת המשאבים במרחב בצורה שוויונית ככל האפשר בין כלל קבוצות האוכלוסייה המתגוררות בו. לכן, יש לבחון את הצרכים של ישובים אחרים במרחב המטרופולין, במגזר הבדואי והיהודי כאחד, אשר נשענים מבחינה תקציבית על מענקי איזון גבוהים מאוצר המדינה. הגעה של אוכלוסייה חדשה אל אותם ישובים, כמו גם תוספת הכנסות מאגרות וממיסים יכולים לסייע כדי לבסס אותם מבחינה חברתית וכלכלית.

3. השפעות על האוכלוסייה הבדואית

בנוסף לחוסר התייחסות של התכנית המוצעת להיבטים התכנוניים הפיזיים והחברתיים אשר נוגעים לכלל אוכלוסיית המטרופולין כפי שפורטו לעיל, המיקום המוצע עבור קריית המודיעין משפיע לרעה על האוכלוסייה הבדואית המתגוררת בסביבה המיידית של הבסיס המוצע.

השפעות אלה אינן מצטמצמות לתביעות קיימות ביחס לבעלות על קרקע בתחום המיועד להקמת קריית המודיעין, דבר אשר יקשה על יישומה של התכנית בטווח הזמן המידי, בניגוד לצפיות של מערכת הביטחון. אישורה של התכנית יפגע באפשרויות להסדיר ולפתח את מרחב המגורים של האוכלוסייה הבדואית באזור צומת שוקת, הן בהתייחס למצב התכנוני הקיים והמתהווה במטרה לתת מענה לצרכים קיימים ועתידיים של האוכלוסייה הבדואית, והן בהתייחס למדיניות רחבה יותר של מציאת פתרונות ראויים עבור אוכלוסייה בכפרים הבלתי מוכרים.

(ו) צמצום שטחים לפיתוח עתידי של הישוב לקיה

הישוב לקיה הוקם באזור עוג'אן שבצפון-מזרח לבאר שבע לפני כ-20 שנה. לפי נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בסוף שנת 2008 מנתה אוכלוסיית לקיה קרוב ל-9,240 תושבים; שטח השיפוט של הרשות המקומית הינו כ-5,470 דונם¹³. הישוב לקיה היה אחד הישובים הבדואים האחרונים שהוקמו במתכונת של עיירה, אך למרות זאת רשויות התכנון חזרו על אותן טעויות שנעשו בישובים הקודמים גם במהלך התכנון, הפיתוח והאכלוס של לקיה. לכן, הבעיות העיקריות מהן סובלת הישוב הן חוסר יכולת לפתח שטחים בגלל תביעות בעלות על הקרקע, ומחסור בעתודות קרקע זמינות לפיתוח¹⁴.

כך קורה שאמנם בתוך לקיה ישנה צפיפות נמוכה יחסית ושטחים רבים אינם מפותחים, אך כמעט ואין מגרשים פנויים לאכלוס עבור אוכלוסייה חדשה. חלק מהפיתרון למצוקה זאת תבוא כאשר תאושר תכנית מטרופולין באר שבע (תמ"מ/4/23) אשר מבקשת להגדיל את השטח המיועד לפיתוח של לקיה בכ-3,700 דונם בעיקר לכיוון דרום ומערב, על אדמות שנמצאות בתביעת בעלות על ידי משפחות

¹³ יש לשים לב לעובדה ששטח השיפוט הנוכחי של לקיה גדול רק במעט בהשוואה לשטח המוצע עבור קריית המודיעין במסגרת התכנית המפורטת של קריית המודיעין (תכנית מס' דר/7/מבט/102) שהוזכרה לעיל.

¹⁴ בעת התכנון של לקיה לא הייתה התייחסות לתביעות הבעלות על הקרקע ולכן האוכלוסייה הבדואית המיועדת לאכלס את הישוב נמנעת מלעבור להתגורר במגרשים אשר ממוקמים על אדמות שנתבעות על ידי בדואים אחרים. מצד שני, כמעט ואין אדמות מדינה נקיות מתביעות בעלות בתחום הישוב.

העתידיות להתגורר בשטח ההרחבה. משפחות אלה ממתנות שנים רבות לאישור שטח ההרחבה כדי שיוכלו לבנות את בתיהם בתוך הישוב¹⁵.

יש להניח כי פוטנציאל הפיתוח בשטח שמדרום ללקיה ייתן מענה לגידול האוכלוסייה הצפוי בטווח זמן הקרוב בלבד, וצפי גידול האוכלוסייה של תושבי לקיה מחייב בחינה מעמיקה של עתודות קרקע נוספות. לכן, השטחים ממערב ודרום-מערב הישוב, בהם יושבת מרבית מאוכלוסיית היעד של לקיה בשני כפרים לא מוכרים, עוג'אן ואל מכימן, מהווים עתודות קרקע ראויות לפיתוחו של לקיה בטווח הביניים והארוך. אוכלוסייה זאת יושבת על קרקעות הנתבעות על ידה, דבר שיקל על הליכי האיכלוס העתידיים כיוון שמבחינתה לא תהיה מניעה תרבותית להסדיר את התיישבות הקבע שלה במקום. האוכלוסייה המתגוררת מזה עשרות שנים באזור עוג'אן מצפה לכך שהישוב לקיה יתרחב לכיוון דרום ודרום-מערב, ויכלול אותה בתחומו, כדי שיינתן לה על ידי כך מענה התיישבותי הולם על אדמותיה. זאת למעשה, עתודת הקרקע הנוספת היחידה של הישוב לקיה. הקמתה של קריית המודיעין במרחב ליקית לא רק שימנע מחלק מהאוכלוסייה להמשיך להתגורר בקרקע אותה היא תובעת את בעלותה, אלא שגם תחסום מפני התושבים את האפשרות לגשת אל אדמותיהם ולעבד אותם לצרכי פרנסה.

מיקומה של קריית המודיעין, כפי שהדבר עולה מתוך מסמכי תכנית מפורטת מס' דר/7/מבט/102, תמנע את האפשרות שהישוב לקיה יתרחב לכיוון דרום ודרום-מערב, מבלי שנבחנו הצרכים העתידיים של תושבי לקיה היום ושל מי שאמורים להצטרף אליו לאחר שיפותח השטח הדרומי. על כן, יש לבחון מחדש את נחיצותה של קריית המודיעין במקום המוצע.

כמו-כן, הקמתה של קריית המודיעין במקום המוצע תיצור חיץ בין הישובים הבדואים הקיימים באזור צומת שוקת: לקייה, אום בטין, חורה, אל סיד, תל שבע. נוכחותו של בסיס צבאי במרכז של אזור המאופיין על ידי אוכלוסייה בדואית תפגע ביחסי הגומלין שבין ישובים אלה בכלל ובין תושביהם בפרט.

ז) חוסר התייחסות לאוכלוסייה בדואית המתגוררת בשטח התכנית

בתוך השטח המיועד להקמתה של קריית המודיעין מתגוררת אוכלוסייה בדואית אשר מונה כמה מאות נפשות. אוכלוסייה זו מתגוררת בשני כפרים לא מוכרים, עוג'אן ואל מכימן, על אדמות שבבעלותה עוד מלפני קום המדינה. למרות שעל בתייהם מרחף באורח קבע איום של הריסה, התושבים מעוניינים להמשיך להתגורר במקום מושבם ומצפים, כאמור, להגיע להסדרה תכנונית של כפריהם, אשר תממש את צפיותיהם ותמנע את פינויים מהמקום. גבול התכנית המפורטת מס' דר/7/מבט/102 אף כולל בתחומה בית קברות שמשרת את האוכלוסייה, מה שמלמד על חוסר התייחסות מוחלט כלפי האוכלוסייה הבדואית.

קריית המודיעין עתידה לקום על אדמות חקלאיות של האוכלוסייה הבדואית, דבר אשר יפגע באפשרות שלה להמשיך לרעות צאן ולעבד את אותן קרקעות לפרנסתה. אמנם, שטחים אלה מוגדרים כ-"שטח בעל חשיבות למטרופולין" בתכנית המתאר המחוזית התקפה ובזו המופקדת למטרופולין באר שבע, אך היות וטרם הסתיים הדיון בהתנגדויות לתכנית המתאר המחוזית החלקית למטרופולין באר שבע, ובכלל

¹⁵ כאמור במסגרת הטענה המקדמית להתנגדות, אישורה של תכנית מפורטת מס' 504/02/7, שיכולה לאפשר פיתוח מידי להרחבת הישוב לקייה, מתעכב מסיבות לא ברורות. מצד שני, תכנית המתאר למטרופולין באר שבע טרם סיימה את כל ההליכים הנדרשים למתן תוקף, הליך שעלול להיארך זמן רב.

זה, התנגדותם של תושבי עוג'אן, מן הראוי שמוסדות התכנון לא יקדמו תכנית שעלולה לפגוע באפשרות לתת מענה לדרישות ההתיישבות של האוכלוסייה הבדואית המתגוררת במקום.

ח) פגיעה ביכולת ליישם את המלצות ועדת גולדברג

התכנית המוצעת סותרת את המלצותיה של הועדה להצעת מדיניות להסדרת התיישבות הבדואים בנגב בראשות השופט בדימוס אליעזר גולדברג, אשר פורסמו במהלך חודש דצמבר 2008. בתאריך 18/01/2009 החליטה הממשלה לאמץ את העקרונות שהציעה ועדת גולדברג לפיתרון נושא תביעות הבעלות על הקרקע וההתיישבות של האוכלוסייה הבדואית בנגב (החלטה מס' 4411). בעקבות זאת, מונה צוות בין-משרדי שתפקידו לבחון דרכים ליישום המלצותיה של ועדת גולדברג. בראש הצוות עומד מר אהוד פראוור, ראש אגף לתכנון מדיניות במשרד ראש שממשלה, ויחד עם גורמים אחרים, חברים בצוות שני נציגים ממשרד הפנים. למרות שכבר חלפו יותר משנתיים מאז הוקם, צוות היישום טרם סיים את עבודתו.

ועדת גולדברג המליצה, בין היתר, לסמן את הכפרים הבדואים הלא מוכרים שבמרחב מטרופולין באר שבע, ובכללם הכפרים עוג'אן ואל מכימן, במסמכי תכנית המתאר המחוזית החלקית למטרופולין באר שבע בתור "יישובים במעבר" (סעיף 109)¹⁶. כמו-כן, המליצה וועדת גולדברג לבחון אפשרות לצרף כפרים לא מוכרים ליישובים מוכרים, כדוגמת הישוב לקיה, תוך הרחבת שטח השיפוט של הישוב המוכר (סעיף 115). כלומר, על פי המלצות ועדת גולדברג ניתן להרחיב את תחום השיפוט של המועצה מקומית לקיה, כך שתכלול בתחומה את תושבי הכפרים עוג'אן ואל מכימן, שנמצאים בחלקם בתחום המיועד להקמתה של קריית המודיעין.

אישורו של תיקון 74 לתכנית המתאר המחוזית התקפה תמ"מ/14/4, ואישורה בעקבותיו של תכנית מפורטת מס' דר/7/מבט/102 "קריית המודיעין של צה"ל", יפגעו ביכולת ליישם את המלצותיה של ועדת גולדברג בכל הקשור לתושבים הבדואים המתגוררים היום בהתיישבות לא מוכרת מדרום ומערב לישוב לקיה. זאת, מכיוון שבשעה שנמשך המאמץ של רשויות המדינה לגבש מדיניות ברת יישום ביחס לאוכלוסייה הבדואית שמתגוררת בכפרים הלא מוכרים, התכנית הנוכחית מבקשת לחסום כל אפשרות לפיתוח למגורים באזור ליקית, המהווה את העורף התכנוני הטבעי של הישוב לקיה.

על כן, חשוב לשמור על מרבית החלופות התכנוניות האפשריות כדי לא לפגוע בסיכויי היישום של המלצות ועדת גולדברג. למוסדות התכנון בכלל, ולמועצה הארצית בראשם, ישנה אחריות ציבורית עליונה לכלל הליכי התכנון ודרכי מדיניות שמתגבשים לצורך מציאת פתרונות התיישבות ראויים עבור כל קבוצות האוכלוסייה במדינה. לפיכך, לא ניתן לקדם את אישורה של התכנית המוצעת, כל עוד היא חוסמת את היכולת ליישם פתרונות התיישבות ראויים וסבירים עבור אוכלוסיית הכפרים הבדואים הלא מוכרים באזור ליקית.

¹⁶ ראו רשימת הכפרים הבדואים, רובם לא מוכרים, שצורפה לדו"ח ועדת גולדברג (נספח 5), http://www.moch.gov.il/SiteCollectionDocuments/odot/doch_goldberg/Doch_Vaada_Shofet_Goldberg.pdf

- סיכום

המעבר של מחנות הצבא לנגב נשען על שתי מטרות גלויות ומוצהרות: פינוי שטחים במרכז הארץ, מתוך כוונה לפנות קרקעות לטובת פיתוח למגורים, וחיזוק הנגב. בהקשר זה עולות שאלות רבות, ובראש ובראשונה האם אכן זהו מהלך שיתרום לחיזוקו של הנגב. יש הגורסים שאף קיימת סתירה בין שתי המטרות, היות והקמתם של עשרות אלפי יחידות דיור בשטחם של מחנות הצבא המתפנים באזור המרכז יכול שהוא מעשה תכנוני נכון מנקודת המבט של בנייה במוקדי פיתוח קיימים מתוך עקרון של פיתוח צמוד דופן, אך מצד שני לא מדובר בהכרח במדיניות תכנונית אשר תעודד אוכלוסיה חדשה להגיע לנגב¹⁷. להיפך, מלאי יחידות הדיור במרכז הארץ יגדל ומי שאינו בהכרח חייב, לא יעתיק את מקום מגוריו לנגב.

פיתוח של חבל ארץ שלם כמו הנגב מחייב חיזוקם של ישובים קיימים באמצעות הקמתן של יחידות דיור חדשות ויצירה מאוזנת של מקומות תעסוקה. מעבר בסיסי צה"ל לנגב אינו בהכרח יביא להגירה חיובית של אוכלוסייה ממרכז הארץ. קיים ספק האם מספר רב של אנשי קבע יעדיפו לעבור בפועל להתגורר בנגב על פני האפשרות ליומם אל מקום עבודתם, במיוחד לאור הקרבה של קריית המודיעין למחלף שוקת המתוכנן בין כביש 6 לכביש 31. יצוין כי גורמים בתוך הצבא מעריכים שפחות ממחצית מאנשי הקבע שמקום השירות שלהם מתוכנן לעבור לנגב, יעבירו את מרכז חייהם לנגב¹⁸. לכן, אם אכן המטרה היא חיזוק הנגב, יש לתת את הדעת לעניין חלוקה צודקת של המשאבים במרחב.

אין ספק שהמיקום המוצע עבור קריית המודיעין דורש בחינה מחודשת ויסודית של חלופות מקרו על מנת לעמוד, בין השאר, על חלוקה צודקת יותר של המשאבים הציבוריים במרחב של מטרופולין באר שבע, הן מבחינת ההון החומרי שיושקע בהקמת הקרייה, והן מבחינת ההון האנושי שיגיע לנגב בעקבות המעבר עצמו. ראש עיריית דימונה, מר מאיר כהן, התבטא בצורה חד משמעית באומרו כי קריית המודיעין אינה צריכה להיות "ליקית" משום שאם המדינה תמשיך לחזק ישובים כמו עומר ומיתר, היא פוגעת בנגב עצמו¹⁹. רק לאחר בדיקה מעמיקה אודות ההשלכות החברתיות והכלכליות של המיקום המוצע עבור קריית המודיעין ניתן יהיה לקבל החלטה מבוססת לגבי מיקומה הראוי, כך שהקמתה תתרום לצמצום הפערים הקיימים בתחומים אלה בין קבוצות האוכלוסייה השונות שמתגוררות בנגב.

בנוסף, יש לשקול בכובד ראש את העובדה שאישורה של התכנית המופקדת תאפשר בפועל את תפיסתה של עתודת הקרקע האחרונה בתוך לב ליבו של אזור מטרופוליני מתפתח. לא כל שכן כאשר עתודה זו נמצאת בתוך אזור "בעל חשיבות למטרופולין" המיועד לשימושים אזרחיים לפי העקרונות המקובלים בתכנון המחוזי, התקף ומתהווה גם יחד.

הקמתה של קריית מודיעין במקום המוצע אינה מתייחסת באופן ראוי לאוכלוסייה הבדואית המתגוררת מדרום-מערב לשוב לקייה ופוגעת ביכולתו להמשיך ולהתפתח. המיקום המוצע אף יוצר חיץ בין הישובים הבדואים במרחב, וחוסמת אפשרויות ליישם את המלצותיה של ועדת גולדברג שגיבשה מדיניות להסדרת ההתיישבות הבדואית בנגב.

¹⁷ כדבריו של מר עופר גריידינגר במהלך יום עיון של מכון דשא בנושא: היבטים תכנוניים וסביבתיים של פינוי בסיסי צה"ל, <http://www.deshe.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/TzahalTextEdited.pdf>, 19/03/2008.

¹⁸ בהתאם לדבריו של מר חזי משיטה, מנהל מינהלת מעבר צה"ל לנגב, בדיון של ועדת חוץ וביטחון של הכנסת בנושא "מעבר צה"ל לנגב" במסגרת יום הנגב והגליל בכנסת, שהתקיים בתאריך 25/01/2011. נציגי עמותת **במקום** נכחו בדיון, טרם פורסם פרוטוקול.

¹⁹ ועדת חוץ וביטחון של הכנסת בנושא "מעבר צה"ל לנגב", 25/01/2011.

לסיום, אנו חוזרים ומציינים כי הפקדתה של התכנית נשואת התנגדות זו פגומה מיסודה. היא מסתמכת על החלטת לא תקינה של המועצה הארצית, אשר מעכבת את קידום ההרחבה של היישוב לקיה.

לאור כל אלה, אנו דורשים מועדת ההתנגדויות שליד המועצה הארצית לדחות את התכנית הנדונה, תיקון 74 לתכנית המתאר המחוזית למחוז דרום, תמ"מ/4/14. אנו שומרים לעצמנו את הזכות להוסיף, לפרט ולהרחיב את הטענות נגד התכנית המופקדת, ולהסתייע במומחים בעת הדיון, ככל שנמצא לנכון.

בברכה,

דב' ברוך שטל, תושב ירוחם

מר איציק קריספל, תושב אופקים

גב' שקמה דורון, תושבת ירוחם

גב' חני בריגע-זרזינסקי, תושבת ירוחם

גב' רחל קנול, תושבת ירוחם

מר אבינעם דורון, תושב ירוחם

גב' שלומית פלינט, תושבת ירוחם

מר אורי ליברטי, תושב ירוחם

מר דב פוניו, תושב ערד

דב' בתיה רודד, תושבת ערד

שרי קרוניש, אדריכלית
עמותת **בְּמַקוֹם**

סזאר יהודקין, מתכנן ערים
עמותת **בְּמַקוֹם**

העתק: מר אבי הלר, יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז דרום, משרד הפנים

נספח א' - נתוני אוכלוסייה ותקציב ברשויות המקומיות במטרופולין באר שבע לשנת 2008

לוח 1 - עיריות ומועצות מקומיות "יהודיות" ⁽¹⁾

ישוב	סוג רשות	אוכלוסייה (4)	רמה חברתית-כלכלית (2)		הכנסות לרשות המקומית עבור התקציב הרגיל [אלפי ש"ח]				
			אשכול	דירוג	סך הכל תקציב רגיל	מתוך זה - גביית ארמנה	גביית ארמנה לנפש [נש]	סה"כ השתתפות ממשלה	מתוך זה - מענק כללי לנפש [נש]
נתיבות	עירייה	26,141	3	65	127,075	20,199	773	82,400	33,322
אופקים	עירייה	24,037	4	73	123,464	20,835	867	75,464	35,940
ירוחם	מועצה מקומית	8,083	4	83	65,009	13,863	1,715	38,375	17,299
דימונה	עירייה	32,427	4	95	181,308	47,197	1,455	87,640	42,693
מצפה רמון	מועצה מקומית	4,796	5	101	49,759	14,646	3,054	27,441	5,289
שדרות	עירייה	20,718	5	103	145,349	16,756	809	92,325	24,226
ערד	עירייה	23,403	5	109	123,715	38,194	1,632	52,595	24,455
באר שבע	עירייה	193,580	5	119	901,340	438,217	2,264	270,559	6,833
מיתר	מועצה מקומית	6,063	9	190	32,183	12,790	2,110	6,330	5
להבים	מועצה מקומית	5,719	9	193	27,355	11,674	2,041	5,373	0
עומר	מועצה מקומית	6,434	10	195	52,914	21,632	3,362	14,892	108

לוח 2 - עיריות ומועצות מקומיות "בדואיות" ⁽¹⁾

ישוב	סוג רשות	אוכלוסייה (4)	רמה חברתית-כלכלית (2)		הכנסות לרשות המקומית עבור התקציב הרגיל [אלפי ש"ח]				
			אשכול	דירוג	סך הכל תקציב רגיל	מתוך זה - גביית ארמנה	גביית ארמנה לנפש [נש]	סה"כ השתתפות ממשלה	מתוך זה - מענק כללי לנפש [נש]
תל שבע	מועצה מקומית	14,656	1	1	43,007	1,358	93	34,485	12,331
כסיפה	מועצה מקומית	16,209	1	2	35,154	766	47	26,470	11,154
ערערה בנגב	מועצה מקומית	11,533	1	3	36,445	593	51	29,674	16,528
שגב שלום	מועצה מקומית	7,029	1	4	30,523	579	82	22,311	8,277
רהט	עירייה	49,982	1	6	140,940	8,019	160	102,860	29,150
חורה	מועצה מקומית	15,977	1	8	43,503	1,092	68	36,228	8,432
לקייה	מועצה מקומית	9,236	1	9	26,503	473	51	23,751	8,426

לוח 3 - מועצות אזוריות ⁽¹⁾

מועצה אזורית	מספר יושבים במועצה	אוכלוסייה [אלפים]	רמה חברתית-כלכלית (2)		הכנסות לרשות המקומית עבור התקציב הרגיל [אלפי ש"ח]				
			אשכול	דירוג	סך הכל תקציב רגיל	מתוך זה - גביית ארמנה	גביית ארמנה לנפש [נש]	סה"כ השתתפות ממשלה	מתוך זה - מענק כללי לנפש [נש]
אבו בסמה	6	3.6	1	1	167,076	1,630	453	163,619	20,000
שדות נגב	16	7.5	4	13	89,818	13,876	1,850	48,283	13,751
מרחבים	16	9.8	4	16	76,813	28,277	2,885	38,790	0
רמת נגב	11	6.3	5	17	62,296	41,646	6,610	11,404	803
תמר	5	2.3	6	27	94,604	71,331	31,013	6,388	0
שער הנגב	11	5.0	7	37	84,776	10,919	2,184	48,639	6,435
בני שמעון	13	12.0	7	38	112,247	20,895	1,741	33,188	8,174
אשכול	28	10.1	7	39	111,317	24,608	2,436	51,550	14,417

הערות:

- 1 לשנת 2008
- 2 לשנת 2006
- 3 לשנת 2006
- 4 לשנת 2008

http://www.cbs.gov.il/publications10/1414/local_authorities2008.htm
http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa=200924244
http://www.cbs.gov.il/hodaot2009n/24_09_244i2.pdf
<http://www.cbs.gov.il/ishuvim/ishuv2008/bycode.xls>

بمكوم BIMKOM

מפנה מס' 1

התנגדות לתיקון 74 לתמ"מ/14/4

**אִתּוֹר הִרְחַבְתָּ לָקִיָּה
עַל רִקְעַ תַּמ"מ 14/4**

הרחבת לקיחה

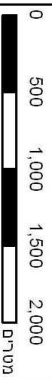
תכנית מס' 504/02/7

קרית מודיעין

תכנית מס' ד/ח/מבט/102

שטח בעל חשיבות

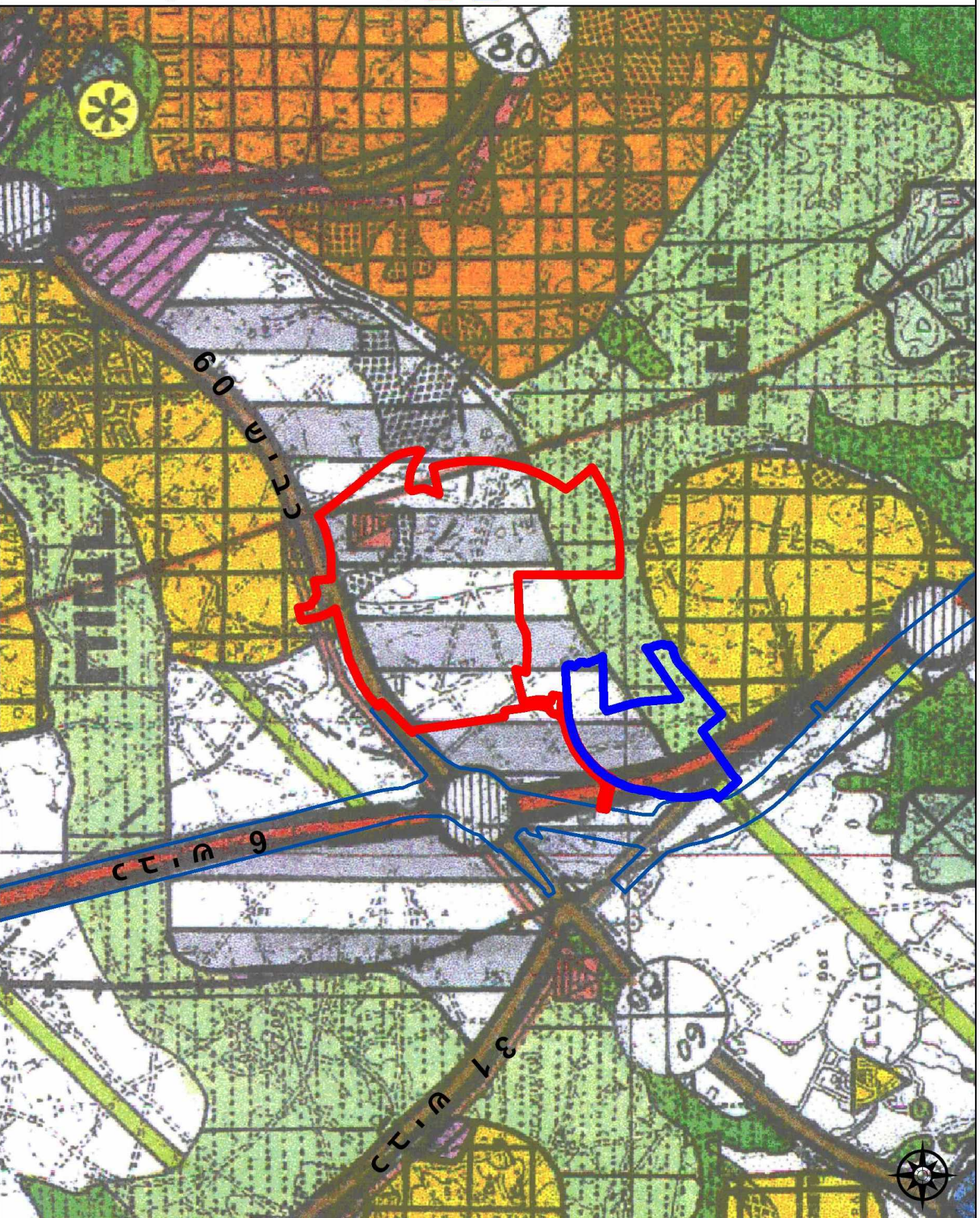
למטרופולין

גיל (Age)	מספר (Number)
0-4	~1,800
5-9	~1,700
10-14	~1,200
15-19	~1,600
20-24	~1,500
25-29	~1,400
30-34	~1,300
35-39	~1,200
40-44	~1,100
45-49	~1,000
50-54	~900
55-59	~800
60-64	~700
65-69	~600
70-74	~500
75-79	~400
80-84	~300
85-89	~200
90-94	~100
95-99	~50

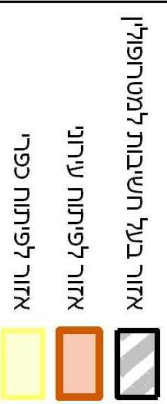
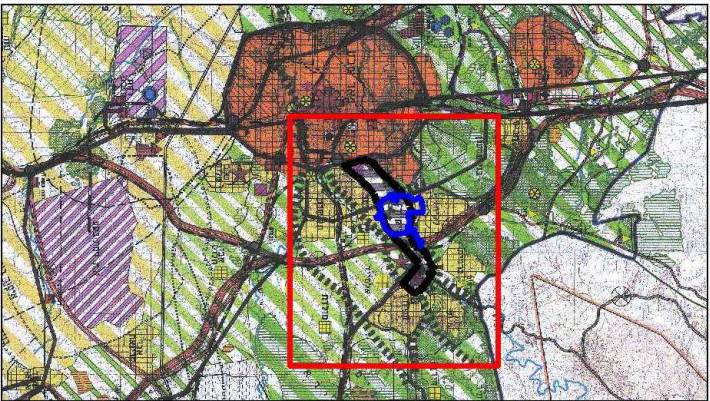
BIMKOM **بیمکوم** **בִּמְכּוֹם**

Planifiers for Planning Rights

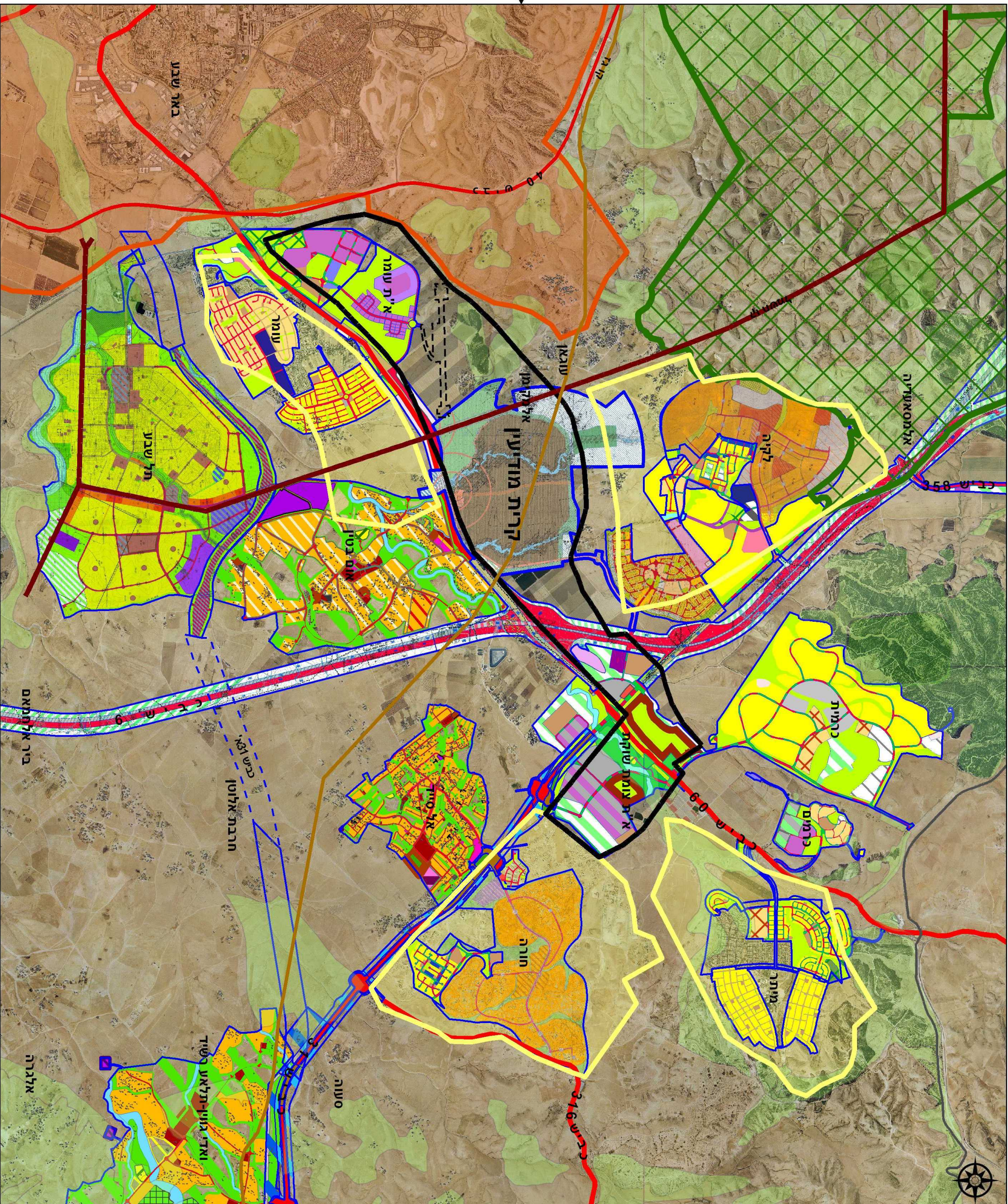
74 התנגדות לתיקון לתכ"מ/14/4

**אזור בעל חשיבות
למטרופולין**

בִּמְכוֹם
BIMKOM
 מחברות 7707 ו-7708 חנוכה תשנ"א
 מחפזים מן חלקי החפזים
 Partners for Planning Rights

מחנכים ומורים מכל רמת הגומא
מבקרים את חוקי ההגנה

התנגדות לתיקון 74 לתמ"מ/4/14

תחומי השיפוט במרחב

קרינת מדיניות
אזור בעל חשיבות למחוזות
תחומי שיפוט

- אבן בסת
- באר שבע
- בני שמעון
- חורה
- לקיה
- סדר
- עמר
- תל שבע
- ללא שיפוט

מטרים

במקום במקום
אמאום

